

50. Az interjú a *Népszabadság* 1992. június 2-i száma közölte.

51. A Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának 1995. február 6-án kelt, 680/B1992/25. ügyszámú, 1/1995(II.8.)AB határozatát lásd *Magyar Közlöny*, 10. sz., 1995. február 8., 547–564. o. Lásd még az *Új Élet*, 1995. február 15-i és március 1-jei számait.

52. 1995 júliusában a MAZSIHISZ a MAZSIKE-vel a Magyarországi Cionista Szövetséggel (MCSZ), a B'nai B'rith és a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetségével a kárpótlásra vonatkozó közös álláspont kidolgozását határozta el. A részleteket lásd G. J.: „Megfelelő és legmegfelelőbb kárpótlás”, *Szombat*, 1995/7, 6–8. o. Lásd még Ács Gábor: „A helyre nem állított alap”, *uo.*, 3–5. o.

53. Duschinsky, *i. m.*, 404. o.

54. Lévai, *Fekete könyv*, 265. o.

55. *Szabad Nép*, Bp., 1945. március 25. Duschinsky idézi a „Hungary” c. cikkben, 404. és 410. o. Lásd továbbá az *Új Élet* 1945. november 7-i Darvas-interjújából való részleteket, *uo.*, 410–411. o. Darvas kijelentése felkeltette a nyugati tudósítók figyelmét. Lásd például McCormac: „Anti-Semitism Rife in Central-Europe.” *The New York Times*, 1945. szeptember 9.

Egy 1945. augusztus 26-án tartott választási beszédben Darvas ugyanezt a kijelentést tette. A budapesti Városi Színházban szónokolva kijelentette, „bizonyos csoportok nem követelhetnek faji előjogok alapján kedvezményes elbánást”. János Kovács: „Neo-Antisemitism in Hungary.” *Jewish Social Studies*, 8, no. 3. 1946. július, 159. o.

56. Veres állítólagos antiszemita álláspontjára nézve lásd Duschinsky *i. m.*, 403., 414., 429., 451. o. További részleteket lásd Asher Cohen: „Giz'anut v'antishemiut basmol hapopulisti be Hungaria. Hasofer vehamedinai Péter Veres.” (Fajelmélet és antiszemitizmus a népi baloldalon Magyarországon. Az író és politikus Veres Péter.) *Dapim lecheker tekufat hashoa.* (Tanulmányok a vészorszakról.) Hakibbutz Hameuchad, Tel-Aviv, 1978, 1:176–188. o. és Kovács, *i. m.*, 159. o. A hajdúszoboszlói zsidó közösség vezetői által a budapesti zsidó vezetőséghez írt 1945. október 20-i feljegyzésben egyebek közt részletek szerepelnek a Nemzeti Parasztpárt nemzeti és helyi vezetőinek állítólagos zsidóellenes megmozdulásairól is. A jelen kötet szerzőjének birtokában van a nyomtatott feljegyzésről készült másolat.

57. Kunmadaras mintegy 250 zsidóját 1944. június 18-án Szolnokról deportálták. Legtöbbjük Strasshofba került, így viszonylag sokan éltek túl a háborút. Közülük 73-an 1945 nyarán visszatértek Kunmadarasra. Az ellenük indított pogromot nemcsak az előzte meg, hogy jóvátételt követeltek, hanem az is, hogy egy népszerű helybeli tanárt, Nagy Jánost a kommunisták sugallatára, állítólagos náci barát tettei miatt, bíróság elé állították és elítéltek. A vérvádhíreszteléseket ösztönözte az a széles körben vallott nézet is, hogy a rendőrséget és a népbíróságokat bosszúszomjas zsidók kaparintották a kezükbe. A kunmadarasi pogrom áldozatai között volt Kuti (Klein) Ferenc, Rosinger Ferenc. A vérvád jó néhány településen, így Kiszomboron, Mátészalkán, Szegváron és Tótkomlóson még hosszú évekig tartotta magát, állítólag politikai céllal. Részleteket közöl Pelle János: „A kunmadarasi pogrom.” *Magyar Nemzet*, 1991. június 15. Lásd még Vörös Éva, „Kunmadaras. Újabb adatok a pogrom történetéhez”, *Múlt és jövő*, 4. sz., 1994, 69–80. o. és Pelle János: *Az utolsó vérvádak*. Pelikán Kiadó, Bp., 1995.

58. A részletekre nézve lásd Varga János: „A miskolci pogrom története.” *Medvetánc*, 1987. december. Rövidítve: *Remény*, 1988. július 20. Lásd továbbá Pelle János, Miskolc, 1946. július. A konstruált vérvád, kézirat, 1993. (Egy példánya a szerző